

OBSERVATOARE ASTRONOMICE PRIVATE DIN ROMÂNIA

Dimitrie OLENICI*

Key Words: private astronomical observatory, Dubăsarii Vechi, Amiral Vasile Urseanu.

Pe lângă observatoarele astronomice și planetariile fondate și susținute de statul român, unii astronomi amatori, deosebit de pasionați, și-au cheltuit timp și bani și și-au construit observatoare astronomice private. Până în prezent, am identificat 17 observatoare private construite în România de-a lungul timpului. În anexă sunt redată fotografiile acestora.

Observatorul astronomic "Amiral Vasile Urseanu" - București

Primul observator astronomic privat și cel mai de văză din țara noastră este al amiralului Vasile Urseanu. Acesta, în anul 1908, împreună cu Victor Anestin pun bazele Societății Astronomice Române "Camille Flammarion", fiind și primul președinte. Scopul societății era înființarea unui observator astronomic popular care să servească la popularizarea astronomiei în rândul maselor.

Prin eforturi financiare proprii demarează lucrările de construire a unei clădiri în București pe Bulevardul Colțea, actualul bulevard Lascăr Catargiu, despre care obișnuia să spună: "Mi-am construit casa în formă de yacht, având o cupolă de observator ca, în același timp, când fac observații cu luneta, să am senzația că plutesc pe mare".

Observatorul a fost înzestrat cu o lunetă Zeiss cu un obiectiv de 150 mm diametru. În 1933 soția sa Ioana donează clădirea primăriei municipiului București, care amenajează aici pinacoteca orașului București. În anul 1950 redevine observator astronomic popular, funcție pe care o deține și în prezent, fiind principala instituție de popularizare a astronomiei din țara noastră. (*Foto1*)

Observatorul astronomic "Nicolae Donici" - Dubăsarii Vechi

La Dubăsarii Vechi, în Basarabia, astronomul Nicolae Donici și-a construit un observator astronomic privat destinat, în special, cercetărilor științifice din domeniul Soarelui. Însă aici veneau pentru observații și studenți și elevi din Chișinău și, evident, și alte persoane. În 1936 conduce expediția astronomică română pentru observarea eclipsei totale de la 19 iunie din Turcia. Expediția a fost sponsorizată de către Fundația Regală Română și a utilizat un telescop de 10 m lungime. În timpul celui de Al Doilea Război Mondial, armatele sovietice i-au devastat conacul și i-au distrus observatorul și arhiva științifică. (*Foto.2*)

Observatorul astronomic "Romulus Irimeș" - Baci, jud. Cluj

Prin ani 50 ai secolului XX, electricianul Irimeș Romulus din Cluj a construit un observator astronomic pe dealul Aluniș din comuna Baci. El a editat și o revistă intitulată *Astronomia*, din care posed și eu câteva numere, pe care le-am obținut când am vizitat acest observator împreună cu Mircea Corpodean, decanul de vârstă al astronomilor amatori din Cluj-Napoca. Din păcate, acum, acest observator nu mai este funcțional. Totuși, primăria comunei Baci, în semn de respect, a dat denumirea străzii pe care se află clădirea observatorului lui Irimeș, *Strada Observatorului*. (*Foto.3*)

Observatorul astronomic "Nicolae Reinholz" - Zădăreni, jud. Arad

În comuna Zădăreni de lângă Arad, artistul plastic Nicolae Reinholz și-a construit în perioada 1982-1984, după schițele lui Matei Alexescu din cartea "*Laboratorul astrofizicianului amator*", un telescop newtonian D=300mm, F/7 cu montură ecuatorială în furcă, cu orologerie electrică. La observatorul său sute de oameni au făcut observații astronomice în mod gratuit.

În 1990 Reinholz a descoperit o cometă nouă dar, datorită mineriadei, scrisoarea sa n-a ajuns la timp la Institutul de Astronomie al Academiei Române și acum cometa poartă numele unui rus și a doi japonezi: Cernis - Kyuky - Nakamura. (*Foto.4*)

* Cercetător Științific (pensionar), Universitatea "Ștefan cel Mare", Suceava, departamentul Observator Astronomic-Planetariu. dimitrieolenici@hotmail.com

Observatorul astronomic "Tavi F." - Craiova

Inginerul mecanic Florin Octavian (care se prezintă Tavi F.) din Craiova și-a construit acasă un observator astronomic privat. Cupola, cu diametrul de 2 m, a construit-o încă din 1997.

În 2006 a construit prin mijloace proprii un telescop newtonian 150 mm, F/10. (*Foto.5*)

Observatorul astronomic "Mărișel" – Mărișel, jud. Cluj

A fost realizat din fonduri proprii de către Paul Dolea și Vlăduț Dascăluș, doctoranzi la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, și de către fizicianul și omul de afaceri Octavian Cristea. Acesta a fost dat în folosință în august 2010, se află la altitudinea de 1120 m și aici, pe lângă observațiile astronomice obișnuite, se studiază obiectele potențial periculoase (asteroizi și resturi de nave, rachete și sateliți), precum și undele radio din jurul Pământului, în vederea detectării din timp a cutremurelor de Pământ și a furtunilor electrice prin analiza modificărilor ionosferei. Observatorul din Mărișel dispune de echipamente foarte sofisticate, printre care un telescop de 11000 Euro, două antene parabolice de 3 m și 3,8 m diametru ș.a., se află în colaborare cu Agenția Spațială Europeană. A devenit un obiectiv astroturistic, fiind vizitat de zeci de grupuri de elevi și alte categorii de oameni. (Foto.6)

Observatorul astronomic "Munzlinger Attila" – Lăzarea, jud. Harghita

În comuna Lăzarea, din județul Harghita, medicul de familie Munzlinger Attila și-a construit în anul 2010, în curtea casei, un observator astronomic privat din lemn, de formă dreptunghiulară (4x3 m), cu acoperiș glisant. Acesta are în dotare câteva instrumente performante: telescop newtonian 200/1000 Skywatcher, lunetă 120/1000 Celestron OmniXLT, lunetă Meade ETXx70GoTo. (Foto.7)

Observatorul astronomic "Vega" - Vâlcele, jud. Covasna

La inițiativa a trei entuziaști astronomi amatori György Zsolt, Várhelyi Attila și György Teréz, membri ai astroclubului din Vâlcele, pe 3 august 2012 a fost inaugurat un observator astronomic popular situat pe câmpul Benedek, la 7 km de municipiul Sf. Gheorghe.

Observatorul posedă instrumente astronomice de putere medie cu care amatorii, în special elevii de la taberele din zonă, pot admira diverse obiecte cosmice și participă la lecții de astronomie. (Foto.8)

Observatorul astronomic "Andromeda" - Cluj-Napoca

După doi ani de eforturi intense, patru astronomi amatori din Cluj-Napoca: Horațiu Fluieraș, Chiorean Tarfin, Mihai Boacă și Lucian Hudin, în august 2012 și-au împlinit visul de a avea un observator astronomic propriu. Observatorul este de formă dreptunghiulară, are două camere, una caldă (pentru personal) și camera instrumentelor, cu acoperișul rabatabil. Printre instrumentele din dotare se numără: Celestron C 11 Edge HD, Celestron C11, două Celestron C8 și un Maksutov Cassegrain de 180 mm, refractor solar cu filtre H-alpha, etc. Cei patru au fondat și o asociație astronomică non profit numită *Andromeda*, care desfășoară activități de popularizare a astronomiei prin conferințe, seri de observații astronomice și prin revista proprie *Pagini astronomice*. (Foto.9)

Observatorul astronomic "Lucian Hudin" - Cluj-Napoca

Lucian Hudin, din asociația "Andromeda" amintită mai sus, a ținut să aibă un observator astronomic privat chiar acasă la el, în Cluj-Napoca. Acesta are zidăria de cărămidă și acoperiș glisant deasupra instrumentului. Posedă următoarele instrumente: Telescop Newton ORION 10", cameră principală ATIK 383L+ mono, lunetă 100 mm apochromată, montură EQ8 în observator și EQ6 pentru câmp. Are cod MPC L04. (Foto.10)

Observatorul astronomic "Cristian Dănescu" - Păulești, jud. Prahova

Observatorul astronomic construit de Cristi Dănescu din Ploiești se află situat în localitatea Păulești din județul Prahova și are în dotare următoarele instrumente:

Telescop Maksutov-newtonian Skywatcher MN 190 (7.9"), cameră principală ATIK 314L+ mono, OAG cu camera QHY5II-L mono pentru ghidaj, lunetă 80 mm apochromată Skywatcher Equinox 80, pentru observații la soare, roată de filtre motorizată, controler astro dedicat SELETEK Platypus, totul pe montură EQ6. Observatorul este controlat remote și are cod MPC L15. Urmează să fie înzestrat cu stație meteo. (Foto.11)

Observatorul astronomic "Marian Achim" - Tismana, jud. Gorj

Observatorul astronomic construit de către Marian Achim din Târgu-Jiu este situat în localitatea Tismana din Județul Gorj și este înzestrat cu următoarele instrumente:

Telescop-lunetă apochromat 120 mm Skywatcher Equinox, cameră principală ATIK 314L+ mono, OAG, roată de filtre motorizată, totul pe montură EQ6, stație meteo, camere de supraveghere. Observator comandat remote de la 60 km distanță. (Foto 12)

Observatorul astronomic "Matei Conovici" - Ostrov, jud. Constanța

Bucureșteanul Matei Conovici și-a construit un observator astronomic privat în localitatea Ostrov din județul Constanța. Acesta este de formă dreptunghiulară, cu acoperiș glisant.

Are în dotare: telescop apochromat de 90 mm Vixen, cameră QHY9 mono, pe montură EQ6. Posedă cod MPC L21. (Foto.13)

Observatorul astronomic "Radu Gherase" - Vălenii de Munte

Într-o zonă pitorească din localitatea Vălenii de Munte, județul Prahova, se află un observator astronomic privat construit de bucureșteanul Radu Gherase. Acesta este înzestrat cu: Telescop Ritchey-Chretien 8", cameră CCD ATIK 314L+ mono, OAG cu cameră DMK pentru ghidaj, lunetă 80 mm acromată cu Thoucam pentru observații la soare, totul pe montura EQ6. Posedă cod MPC L21. (Foto.14)

Observatorul astronomic "Ovidiu Prelipcean" – Rădăuți, jud. Suceava

Ovidiu Prelipcean din Rădăuți, jud. Suceava, și-a construit în curtea casei un observator privat de formă dreptunghiulară (3x2,5m) cu acoperiș glisant. Instrumentul principal este un Celestron 9,25 Edge. (Foto.15)

Poiana astronomică din Comănești - jud. Suceava

Colaboratorul meu în experimentele cu pendulul Foucault, Thomas Goodey din Anglia, și-a procurat o casă de vacanță în comuna Comănești din județul Suceava. Aici, pe un teren mai ridicat din spatele livezii, am amenajat împreună un loc de observații astronomice înzestrat cu un telescop Vixen VMC 200L cu montură ecuatorială Vixen SXD. Camera de lucru este amenajată într-o rulotă. Frecvent, participă la observații și proiecții de filme 3D elevii de la școlile din apropiere. Împrejur am plantat 500 de brăduți care, în timp, vor deveni o pădurice cu o poieniță astronomică în mijloc. (Foto.16)

Observatorul astronomic "Dimitrie Olenici" - Horodnic de Jos, jud. Suceava

Personal am început să-mi construiesc un observator astronomic în toamna anului 2000 și l-am terminat în 2005. Observatorul este amplasat pe o mică insulă din heleșteul din spatele casei. Deschiderea oficială a avut loc pe 10 august 2006, panglica inaugurală a fost tăiată de către invitatul de onoare dl. Ovidiu Văduvescu. Instrumentul principal este un dobsonian 250/1250 construit personal din piese optice procurate din comerț.

Tot atunci, în perioada 9-14 august, am organizat și prima ediție a festivalului de astronomie intitulat "Nopti de perseide". Până în prezent s-au organizat 8 ediții la care, de fiecare dată, au participat în jur de 15 astronomi amatori din diverse județe din țară, având drept scop observarea curentului meteoric *Perseide*.

În 2008, în șura nefolosită, am amenajat o sală unde am instalat un planetariu didactic Go To Ex 3 (primul planetariu privat din România). Pe lângă observarea meteorilor, se mai organizează seri de observații astronomice, proiecții de filme, spectacole de planetariu, concursuri pe teme astronomice, expoziții ș.a., la care participă zeci de persoane din Horodnic și împrejurimi.

În timp, am adunat o bibliotecă de astronomie de aproape 1000 de cărți și reviste, și o colecție de peste 3000 de calendare. Dl Guy Ottewell din Anglia mi-a donat o colecție din revista *Sky and Telescope* pe 40 de ani. Am mai primit donații de la Mircea Corpodean, Ovidiu Văduvescu, Ioan Adam, Dănuț Ionescu, Erika Suhay, cărora le aduc mulțumiri și pe această cale.

Recent, cu ajutorul *Fundației Maurice Allais* și a geologului Guy Berthault (din Paris), am construit lângă planetariu un laborator cu două pendule Foucault identice (6 m lungime) pentru a studia anomaliile care apar în comportamentul pendulelor în timpul eclipselor.

Aceste anomalii constau în: modificarea vitezei de rotație a planului de oscilație a unui pendul, fenomen numit *efectul Allais* (descoperit la Paris în 1956 de către Maurice Allais) și

modificarea perioadei de oscilație a unui pendul, fenomen numit *efectul Jeverdan-Rusu-Antonescu* (descoperit la Iași în 1961 de către fizicienii Gheorghe Jeverdan, Gheorghe Rusu și Virgil Antonescu).

Informații despre observatorul astronomic și muzeul nostru pot fi găsite dacă se accesează pe internet cuvinte cheie precum: Astrotravel about us / observator horodnic olenici / muzeu horodnic olenici / perseide horodnic. (*Foto.17*)

Bibliografie

Informații despre observatoarele astronomice menționate mai sus se găsesc accesând pe internet numele observatoarelor respective (și /sau al proprietarilor) și pe forumul de discuții astronomice www.astronomy.ro

PRIVATE ASTRONOMICAL OBSERVATORIES IN ROMANIA

In Romania over time some passionate astronomers private observatories built.

The first of these was built in Bucarest (1908) by "Amiral Vasile Urseanu". It has the shape of a yacht and even today is an popular astronomical observatory.

Also in 1908 the astronomer Nicolae Donici has built an private observatory for solar research in Dubăsarii Vechi (now in Republic of Moldavia). During Second World War this observatory was destroyed by the Soviet Army.

In the last decades a lot of amateur astronomers began arriving build private observatories. So far we have identified 17 such private observatories, equipped with various astronomical instruments of some very powerful.

Anexă



1



2



3



4



5



6



7



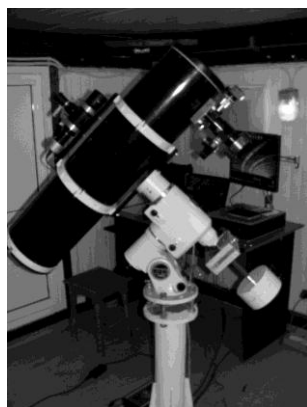
8



9



10



11



12



13



14



15



16



17